

Het NIVEL en het Trimbos-instituut hebben van ZonMw, Nationaal Programma Ouderenzorg, subsidie gekregen voor een landelijke “Evaluatie van Casemanagement bij Dementie”. Deze onderzoeksinstituten werken daarbij samen met Alzheimer Nederland. In deze brochure kunt u lezen wat de bedoeling is van het evaluatie-onderzoek.

Waarom dit onderzoek?

De roep om *casemanagement*¹ bij dementie neemt toe. Staatssecretaris Bussemaker heeft aangegeven dat uiterlijk in 2011 casemanagement deel moet uitmaken van het totale aanbod van samenhangende dementiezorg. Om de ervaringen met casemanagement te monitoren is landelijk evaluatie-onderzoek belangrijk.

Waar gaat het onderzoek over?

Het onderzoek brengt in kaart hoe casemanagement ingevuld wordt in diverse Netwerken Dementie, wat de noodzakelijke randvoorwaarden zijn voor succesvolle implementatie en welke varianten van casemanagement de meest gunstige effecten, kosten en baten hebben. Hiermee sluit het onderzoek aan bij een behoefte in het veld. De vele aanmeldingen van Netwerken Dementiezorg om deel te nemen illustreren dat.

Voor wie is het onderzoek relevant?

- Voor Netwerken Dementiezorg: welke varianten van casemanagement hebben de meest gunstige effecten, kosten en baten?
- Voor (vertegenwoordigers) van cliënten en mantelzorgers: draagt casemanagement bij tot minder belasting en een verhoogde kwaliteit van leven?
- Voor VWS: welke randvoorwaarden zijn belangrijk?
- Voor zorgkantoren en ziektekostenverzekeraars: wat zijn de kosten en baten?

Welke Netwerken Dementiezorg nemen deel?

Het onderzoek vindt plaats in 14 perifere netwerken voor dementiezorg, respectievelijk in de regio's Drenthe, Friesland, Groningen, Haaglanden, Helmond, Land van Cuijk, Midden-Brabant, Noord-Limburg, Utrecht, regio Amersfoort/Leusden, Utrecht, regio Lekstroom, Utrecht, regio Westelijk Utrecht, Veluwe Oost, Waardenland en Zaanstreek. Bijna alle deelnemende netwerken zijn binnen het Programma Ketenzorg Dementie (www.vilans.nl) formeel aangeduid als “koplopers”.

Welke onderzoeksactiviteiten zijn er?

Over een periode van twee jaar (eind 2009 tot eind 2011) wordt in de 14 netwerken informatie verzameld door:

- Schriftelijk vragenlijstonderzoek onder mantelzorgers
- Groepsgesprekken met mantelzorgers
- On-line focusgroepsgesprekken met betrokken professionals
- Opvragen van registratiegegevens over kosten van casemanagement en zorggebruik

Wat houdt het vragenlijstonderzoek onder mantelzorgers in?

In de eerste helft van 2010 moeten *alle* mantelzorgers die starten met casemanagement benaderd worden voor deelname aan het onderzoek. Mantelzorgers wordt gevraagd op twee meetmomenten (als ze met casemanagement gaan beginnen en ongeveer 1 jaar daarna) een schriftelijke vragenlijst in te vullen. Het NIVEL verstuurt de vragenlijsten in een envelop van het Netwerk Dementiezorg en met een begeleidende brief van de contactpersoon van het netwerk. De betreffende casemanager of de contactpersoon van het netwerk moet daarom, zodra bekend is dat een persoon binnenkort met casemanagement start, de naam en adres van de betreffende mantelzorger aan het NIVEL doorgeven (volgens de privacywetgeving mag het NIVEL niet rechtstreeks zorgvragers aanschrijven, maar wel als het netwerk akkoord gaat dat het NIVEL als “mailhouse” van het netwerk optreedt). Voor het invullen van de vragenlijst maakt het niet uit waar de cliënt woont. Ook als het casemanagement is gestopt, kan de mantelzorger in principe toch deelnemen aan de tweede meting. Hoofdonderwerpen in het vragenlijstonderzoek zijn: kwaliteit van leven, zorgbelasting en tevredenheid met de begeleiding door de casemanager. Mantelzorgers retourneren de vragenlijsten aan het NIVEL. De vragenlijsten worden anoniem verwerkt.

Wat houden de groepsgesprekken met mantelzorgers in?

In het najaar van 2010 zullen medewerkers van het Trimbos-instituut groepsgesprekken met mantelzorgers houden (1 groepsgesprek per netwerk). Het groepsgesprek zal gaan over de ervaringen van mantelzorgers met casemanagement. Zowel bij het vragenlijstonderzoek als bij de groepsgesprekken, hebben de mantelzorgers het recht om niet deel te

¹ Overall waar in deze brochure ‘casemanagement’ staat kan ook trajectbegeleiding worden gelezen.

nemen. Dit heeft geen gevolgen voor de casemanagement die zij krijgen.

Wat houden de online-groepsgesprekken met professionals in?

De online-focusgroepsgesprekken met professionals (1 online-gesprek per netwerk) vinden ook najaar 2010 plaats. Op een “besloten” website kunnen direct betrokken professionals (casemanagers, huisartsen, projectleiders van de netwerken e.d.) met elkaar discussiëren over hoe in hun netwerk vorm gegeven wordt aan casemanagement, wat daarbij goed gaat en wat eventueel nog verbeterpunten zijn. Op die website kan men alleen met een door de onderzoekers toegekend wachtwoord komen.

Wat houdt het opvragen van registratiegegevens in?

Bij de contactpersonen van de netwerken zullen gegevens worden opgevraagd over de kosten die de invoering van casemanagement op netwerkniveau met zich meebrengen. Ook worden gegevens opgevraagd over de inzet (directe en indirecte uren) van de casemanagers bij individuele zorgvragers. In sommige netwerken zullen die gegevens mogelijk uit integrale registratiesystemen over ketenzorg gehaald kunnen worden, in andere netwerken zullen dergelijke gegevens waarschijnlijk opgevraagd moeten worden bij zorgverzekeraars of bij de contactpersonen van de netwerken.

Welke inzet wordt van de deelnemende netwerken gevraagd?

Er moet binnen elk deelnemend netwerk een vaste contactpersoon aangewezen worden, die als aanspreekpunt voor de onderzoekers gaat fungeren. Meestal zal dit de projectleider van het netwerk zijn.

De contactpersoon heeft de verantwoordelijkheid voor het doorgeven van de namen en adressen van mantelzorgers aan het NIVEL (rechtstreeks of via de betrokken casemanagers).

Ook selecteert de contactpersoon – in overleg met de onderzoekers – deelnemers voor de groepsgesprekken met mantelzorgers en de online-groepsgesprekken met professionals. Verder wordt de contactpersoon gevraagd om actief bij te dragen aan het verzamelen van de registratiegegevens voor de kosten-baten analyses binnen zijn/haar netwerk.

Dit alles betekent dat de contactpersoon soms enkele uren per week kwijt is aan die activiteiten, maar er zullen ook weken tussen zitten waarin de contactpersoon niets voor het onderzoek hoeft te doen.

Waar kan ik met vragen terecht?

Op gezette tijden organiseren NIVEL, Trimbos-instituut en Alzheimer Nederland landelijke bijeenkomsten voor de contactpersonen van de deelnemende netwerken. Deze bijeenkomsten zijn bedoeld om de voortgang van het onderzoek te bespreken en om onderling informatie uit te wisselen.

Voor vragen tussendoor kunt u altijd terecht bij José Peeters (NIVEL), tel. 030-2729628 of via j.peeters@nivel.nl.

Ook de andere onderzoekers, Anne Margriet Pot (ampot@trimbos.nl), Jacomine de Lange (jlange@trimbos.nl) en Anneke Francke (a.francke@nivel.nl) kunt u benaderen als u vragen heeft.

Voor meer informatie over het NIVEL en het Trimbos-instituut, zie www.nivel.nl en www.trimbos.nl.

Netherlands Institute of Mental Health and Addiction

“Evaluatie van Casemanagement bij Dementie”

Informatiefolder voor projectleiders Netwerken Dementie